

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут мистецтв

Кафедра теорії та методики музичного мистецтва

«ПОГОДЖЕНО»

Проректор з наукової роботи

Н. М. Віннікова

2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНОГО МУЗИКОЗНАВСТВА

для аспірантів

спеціальності 025 Музичне мистецтво

освітньо-наукового рівня «доктор філософії»

освітньо-наукової програми 025 Музичне мистецтво

Київ – 2018

Розробник:

Лігус Ольга Марківна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри теорії та методики музичного мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Лігус Ольга Марківна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри теорії та методики музичного мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри кафедри теорії та методики музичного мистецтва

Протокол від 03.10.2018 р. № 21

Завідувач кафедри _____ (О.М. Олексюк)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми (керівником групи забезпечення) 025 Музичне мистецтво _____ .2018 р.

Керівник освітньо-наукової програми _____ (підпис) _____ (О.М.Олексюк)

Робочу програму перевірено

« ____ » . ____ .20 ____ р.

Завідувач аспірантури, докторантури _____ О. В. Плющик

Пролонговано:

на 20 ____ /20 ____ н.р. _____ (_____), « ____ » ____ 20 ____ р., протокол № _____
підпис П.І.Б.

на 20 ____ /20 ____ н.р. _____ (_____), « ____ » ____ 20 ____ р., протокол № _____
підпис П.І.Б.

на 20 ____ /20 ____ н.р. _____ (_____), « ____ » ____ 20 ____ р., протокол № _____
підпис П.І.Б.

на 20 ____ /20 ____ н.р. _____ (_____), « ____ » ____ 20 ____ р., протокол № _____
підпис П.І.Б.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	2 / 60	
Курс	3	3
Семестр	5	5
Кількість змістових модулів з розподілом:	1	1
Обсяг кредитів	2	2
Обсяг годин, в тому числі:	60	60
Аудиторні	28	8
Самостійна робота	32	52
Форма семестрового контролю	-	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – систематизація знань і розвиток навичок, необхідних для самостійного вирішення науково-методичних проблем у галузі музикознавства.

Завдання:

- засвоєння понятійної бази та термінології сучасної науки;
- ознайомлення з типами музикознавчих досліджень;
- пізнання традиційних і нових методів та сучасного музикознавства;
- опанування інструментами методологічного аналізу музичних явищ.

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті опрацювання змісту навчальної дисципліни «Методологія сучасного музикознавства» аспіранти повинні:

бути компетентними у:

визначенні основних наукових постулатів музикознавства; новітніх поглядів у музично-теоретичному дискурсі; сучасного науково-категорійного апарату.

мати компетентності: працювати з різними джерелами інформації і вміти їх доцільно використовувати; вільно володіти методологічним інструментарієм мистецтвознавства; ставити і обґрунтовувати проблемні питання в галузі музикознавства; самостійно здійснювати науково-дослідну діяльність.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	
Змістовий модуль I.					
Тема 1. Методологія наукової творчості	20	4	4		12
Тема 2. Методи наукового пізнання музичного мистецтва	20	6	4		10
Тема 3. Теоретична модель музикознавчого дослідження	20	6	4		10
Разом	60	16	12		32
Усього	60	16	12		32

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	
Змістовий модуль I.					
Тема 1. Методологія наукової творчості	17	1			16
Тема 2. Методи наукового пізнання музичного мистецтва	22	2	2		18
Тема 3. Теоретична модель музикознавчого дослідження	21	1	2		18
Разом	60	4	4		52
Усього	60	4	4		52

5. Програма навчальної дисципліни

Лекція 1. Методологія наукової творчості

(6 годин)

Поняття методу, методології та методики наукового дослідження. Методологія як вчення про мету, завдання та принципи пізнання, що використовує дослідник у процесі наукової діяльності. Метод як спосіб пошуку істини, система знань та вмінь. Методика як система конкретних прийомів.

Емпіричні основи методології: методологічні факти, які отримують за допомогою спостережень та експериментів; емпірико-методологічні гіпотези, концепції та співвідношення, що випливають зі згаданих фактів; емпірико-методологічні дані.

Теоретичні основи методології: понятійний апарат; науково-методологічний апарат; теоретико-методологічні дані.

Різновиди методології: (філософська, загальнонаукова, конкретно-наукова). Складові методології: загально-філософська; загальнонаукова; конкретна галузь науки.

Основні поняття теми: методологія, метод, методика.

Лекція 2. Методи наукового пізнання музичного мистецтва

(6 годин)

Філософські, загальнонаукові та конкретно-наукові методи в музикознавстві. Типологія методів наукового пізнання: спостереження, порівняння, експеримент, узагальнення, абстрагування, аналіз, синтез, розчленування, об'єднання, аналогія. Рух наукового пізнання – від абстрактного до конкретного. Теоретичні методи індукції та дедукції.

Методи музикознавчої науки. Історично-генетичний, системно-історичний, порівняльно-історичний, історико-культурний); методи поліфонічного, гармонічного, інтонаційного, жанрово-стильового, цілісного семантичного аналізу музичних творів; методи музично-текстологічного, інтерпретологічного аналізу; метод аналогій; дискурсивний метод.

Спеціальні методи і підходи у сферах музичної педагогіки (загальні методологічні принципи і концепції та авторські методи), етномузикології (етнорегіональний, методи розшифрування фольклорно-музичної аутентики), музичної психології, музичної соціології тощо.

Основні поняття теми: філософські методи, загальнонаукові методи, конкретно-наукові методи.

Лекція 3. Теоретична модель музикознавчого дослідження (4 години)

Типи та аспекти музикознавчих досліджень. Проблематика сучасної методології музикознавства. Інтегративна музикознавча методологія: поєднання історичних, теоретичних, виконавсько-інтерпретологічних методів наукового пізнання явищ музичного мистецтва. Загальна тенденція до інтердисциплінарності, інтегрованості із суміжними науковими сферами – мистецтвознавчими, культурологічними та загально гуманітарними.

Послідовність дослідницьких операцій для вирішення музикознавчої проблеми. Приклад теоретичної моделі аналізу музичного твору в ракурсі проблеми спадкоємності (за О. Зінкевич):

- відокремлення типізованого та індивідуалізованого шарів твору;
- розмежування типологічних, генетичних та контактних зв'язків музичного твору;
- здійснення типологічної атрибуції твору;
- виявлення генетичної формули твору;
- визначення механізму спадкоємності – характеру і ступеня успадкованого, що створює художню оригінальність музичного явища.

Основні поняття теми: музикознавче дослідження, теоретична модель аналізу твору, теорія спадкоємності.

6. Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Методологія наукової творчості

(10 годин)

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.

Тема 2. Методи наукового пізнання музичного мистецтва

(10 годин)

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.

Тема 3. Теоретична модель музикознавчого дослідження

(12 годин)

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.

Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ з/п	Вид діяльності аспіранта	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1	
			Кількість одиниць до розрахунку	Максимальна кількість балів за вид
1.	Відвідування лекцій	1	6	6
2.	Відвідування семінарських занять	1	6	6
3.	Виконання завдань для самостійної роботи	7	6	42
4.	Робота на семінарських заняттях	7	6	42
5.	Написання реферату	4	1	4
Максимальна кількість балів за видами поточного контролю (МВ)		-	-	100

Умовою зарахування проходження дисципліни «Методологія сучасного музикознавства» є отримання аспірантом не менше 30-ти балів за результатами всіх видів означених робіт.

7. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Баранова Т. Функция симметрии в музыке // Методология теоретического музыкознания : Анализ, критика./ Сб. тр. – Москва : ГМПИ им. Гнесиных, 1987. – С. 51-61.
2. Зінків І. Модальність як категорія теоретичного музикознавства // Науковий НМАУ ім. П.І.Чайковського. Естетика і практика мистецької освіти. Зб.ст. – Київ, 2008. – Вип..74. – С. 245-253.
3. Котляревский А. Музыкальные системы европейского искусствознания. – Киев : Музична Україна, 1983. – 234 с.
4. Лісецький С.Й., Про сучасну концепцію українського історичного музикознавства / С.Й. Лісецький // Мистецтвознавчі записки, 21. – Київ, 2012. – С. 3 – 9.
5. Мазель Л. А. Вопросы анализа музыки: опыт сближения теоретического музыкознания и эстетики. – Москва : Советский композитор, 1978. – 350 с.

6. Маркова Е.Н. Введение в историческое музыкознание. Вопросы методологии и методы исследования : Учеб. пособ. для студ.-музыковедов консерваторий и муз. уч-щ / Е.Н. Маркова. – Одесса : АстроПринт, 1998. – 52 с.

7. Маркова Е.Н. Методологический плюрализм современного музыкознания и «музыкология» в научной традиции Запада / Е.Н. Маркова. – Одесса, 2005.

8. Немкович О. Українське музикознавство ХХ століття як система наукових дисциплін : монографія / О.Немкович. – Київ : НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, 2008. – 534 с.

9. Островський Е. В. Історія і філософія науки : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2007.

10. Польська І.І. Методологічна проблематика в сучасному музикознавстві / Польська І.І. // Культура України. Випуск 46. – Харків, ХДАК, 2014. – С. 267 – 274.

11. Самойленко О. Наукові обрії сучасного українського музикознавства / О. Самойленко // Мистецтвознавство України. Вип. 11. – Київ, 2010. – С. 38 – 45.

12. Самойленко А. Музыковедение и методология гуманитарного знания. Проблема диалога / А. Самойленко. – Одесса : Астропринт, 2002.

13. Чекан Ю.І. Інтонаційний образ світу як категорія історичного музикознавства // автор... докт. мистецтвознавства : 17.00.03. / Ю.І.Чекан. – Київ, 2010. – 36 с.

14. Шип С. Методологічна криза сучасного теоретичного музикознавства : прояви, причини, можливі наслідки / С. Шип // Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського. Наука про музику сьогодні : проблеми та перспективи. Збірник наукових статей. – Київ, 2009. – С. 71 – 96.

15. Цуккерман В. А. О теоретическом музыкознании // В. А. Цуккерман. Музыкально-теоретические очерки и этюды. – Москва : Музыка, 1970. – С. 99-114.

16. Шип С. «Музыкальное произведение» как видовая категория и структурные свойства музыкального текста // Музичний твір : проблема розуміння : Зб. ст. /Науковий вісник НМАУ ім. П. Чайковського. – Київ, НМАУ, 2002. – Вип. 20. – С. 13-22.

17. Юринець В.Є. Методологія наукових досліджень : навч. посібн. / В.Є. Юринець; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів : ЛНУ, 2011. – 179 с.

Додаткова література:

18. Акопян Л. Анализ глубинной структуры музыкального текста / А. Акопян. – Москва : Практика, 1995.– 255 с.

19. Букина Т. В. Анализ музыки как профессиональная стратегия (культурно-исторический экскурс) / Т.В. Букина // Общество. Среда. Развитие (Terra Humana) – 2011.– № 3.

20. Васильев С. Синтез смысла при создании и понимании текста / С. Васильев. – Київ : Наукова думка, 1988. – 240 с.

21. Корнелюк Т. А. Музыкознание как открытая система : опыт постановки проблемы : на материале отечественной музыкальной науки : дис. ... канд. искусствоведения: 17.00.02 – Музыкальное искусство / Т.А. Корнелюк. – Киев. – Новосибирск, 2007. – 199 с.

22. Котляревський І. Музично-теоретична україністика / І. Котляревський // Українське музикознавство. Науково-методичний збірник. Вип. 28. – Музична україністика в контексті світової культури. – Київ, 1998. – С. 9-12.

23. Маркова О. Поняття «інтонаційної ідеї» в світлі соціально-культурологічного підходу / О. Маркова // Українське музикознавство. Вип. 22. – Київ, 1987. – С. 23 – 30.

24. Цуккерман В. А. Целостный анализ музыкального произведения и его методика // Интонация и музыкальный образ. – Москва : Музыка, 1965. – С. 264-320.

ДОДАТОК
до робочої програми навчальної дисципліни
«Методологія сучасного музикознавства»

Плани семінарських занять

Тема 1. Методологія наукової творчості

Семінар 1. Теоретичні основи методології музикознавства (4 год.)

План заняття :

I. Обговорення теоретичних питань:

1. Понятійний апарат музикознавства.
2. Музична творчість як об'єкт наукового пізнання.

II. Перевірка виконання самостійної роботи .

III. Проблемна дискусія з теми.

Рекомендована література: [2, 3, 9, 14, 15, 16].

Тема 2. Методи наукового пізнання музичного мистецтва

Семінар 2. Новітні методи і підходи сучасного музикознавства (4 год.)

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань:

1. Специфіка когнітивного підходу в аналізі музичних явищ.
2. Метод мистецтвометрії у науці про музику.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Обговорення особливостей опрацювання нотних рукописів.

Рекомендована література: [4, 6, 8, 11, 13, 17].

Тема 3. Теоретична модель музикознавчого дослідження

Семінар 3. Сильова специфіка музичного явища (4 год.)

План заняття :

I. Обговорення теоретичних питань:

1. Понятійний апарат вивчення та аналізу музичного стилю
2. Алгоритм аналізу стильових аспектів музичного явища.

II. Перевірка виконання самостійної роботи .

III. Проблемна дискусія з теми.

Рекомендована література: [1, 10, 18, 20, 21, 23].